

Přednáška č. 2

Determinanty zdraví

Rovnost v přístupu ke zdravotní péči

Determinanty zdraví

Co ovlivňuje zdraví populace?

determinant

/dɪˈtɜːmɪnənt/

See definitions in:

All

Biology

Mathematics

noun

noun: **determinant**; plural noun: **determinants**

1. a factor which decisively affects the nature or outcome of something.
"pure force of will was the main determinant of his success"
 - **BIOLOGY**
a gene or other factor which determines the character and development of a cell or cells in an organism, a set of which forms an individual's idotype.
2. **MATHEMATICS**
a quantity obtained by the addition of products of the elements of a square matrix according to a given rule.

adjective

adjective: **determinant**

serving to determine or decide something.

Origin

early 17th century: from Latin *determinant*- 'determining', from the verb *determinare* (see [determine](#)).

Zdraví - základní aspekty zdraví

- **Duševní zdraví** – intelektuální schopnosti a hodnocení vlastního stavu
- **Tělesné zdraví** – nepřítomnost nemoci nebo vady
- **Sociální zdraví** – schopnost navazovat kontakty a zvládat svou sociální roli

Čeledova, L., & Šípek kapitoly ze zdraví a veřejného zdravotnictví: Vol. 1.
ni. Charles University in Prague, Karolinum Press.

Modely zdraví

Biomedicínský

- „negativní model“ hledající poruchy zdraví
- Posuzována zdraví jako odchylky od normy

Ekonomicko sociální model

- prostředek umožňující dosahovat jiné cíle

Determinant zdraví

Vše co má vliv na lidské zdraví a nemoc - „rizikový faktor“

Hlavní determinanty zdraví

Biologie, Genetika

Životní prostředí

Sociální determinanty zdraví

Dostupnost zdravotní péče

Právní regulace a kvalita veřejné správy

Chování jednotlivce

Taxonomie determinantů

Neexistuje jednotná taxonomie

Je to pomůcka jak zjednodušit komplexní problém

Každá země má svou vlastní taxonomii

Avšak – samotný princip determinantů je obecně přijímán

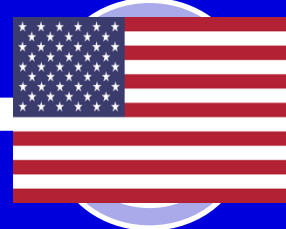
Několik příkladů

- Availability of resources to meet daily needs, such as educational and job opportunities, living wages, or healthful foods
- Social norms and attitudes, such as discrimination
- Exposure to crime, violence, and social disorder, such as the presence of trash
- Social support and social interactions
- Exposure to mass media
- Socioeconomic conditions, poverty
- Quality schools
- Transportation options
- Public safety
- Residential segregation

Social Factors

Physical determinants

- Natural environment, such as plants, weather, or climate change
- Built environment, such as buildings or transportation
- Worksites, schools, and recreational settings
- Housing, homes, and neighborhoods
- Exposure to toxic substances and other physical hazards
- Physical barriers, especially for people with disabilities
- Aesthetic elements, such as good lighting, trees, or benches

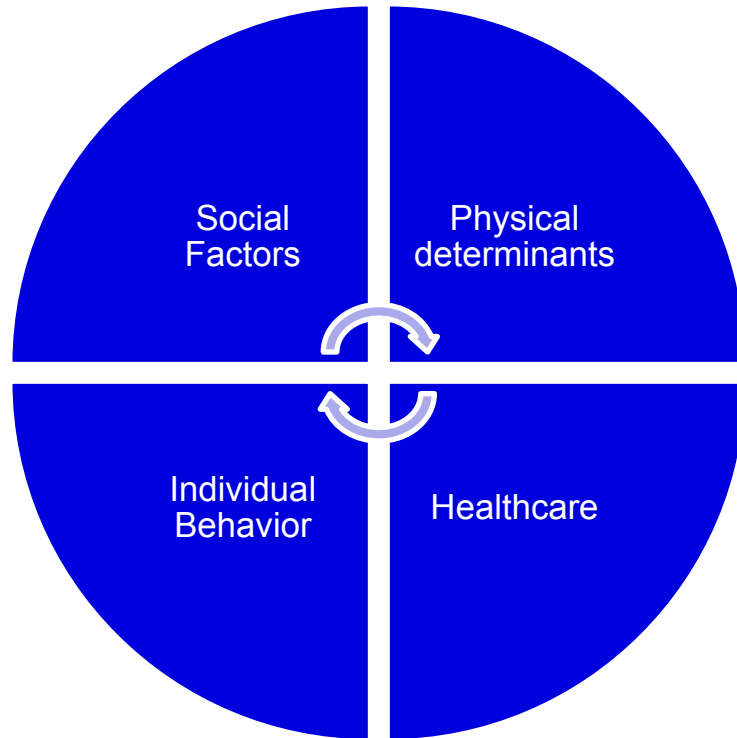
Individual Behavior

Healthcare

- Diet
- Physical activity
- Alcohol, cigarette, and other drug use
- Hand washing

- Lack of availability
- High cost
- Lack of insurance coverage
- Limited language access

USA (healthypeople.gov)

CANADA (canada.ca/en/public-health)

Income and social status

Employment and working conditions

Education and literacy

Childhood experiences

Physical environments

Social supports and coping skills

Healthy behaviours

Access to health services

Biology and genetic endowment

Gender

Culture

Race / Racism

WHO

Jsou si determinanty rovny?

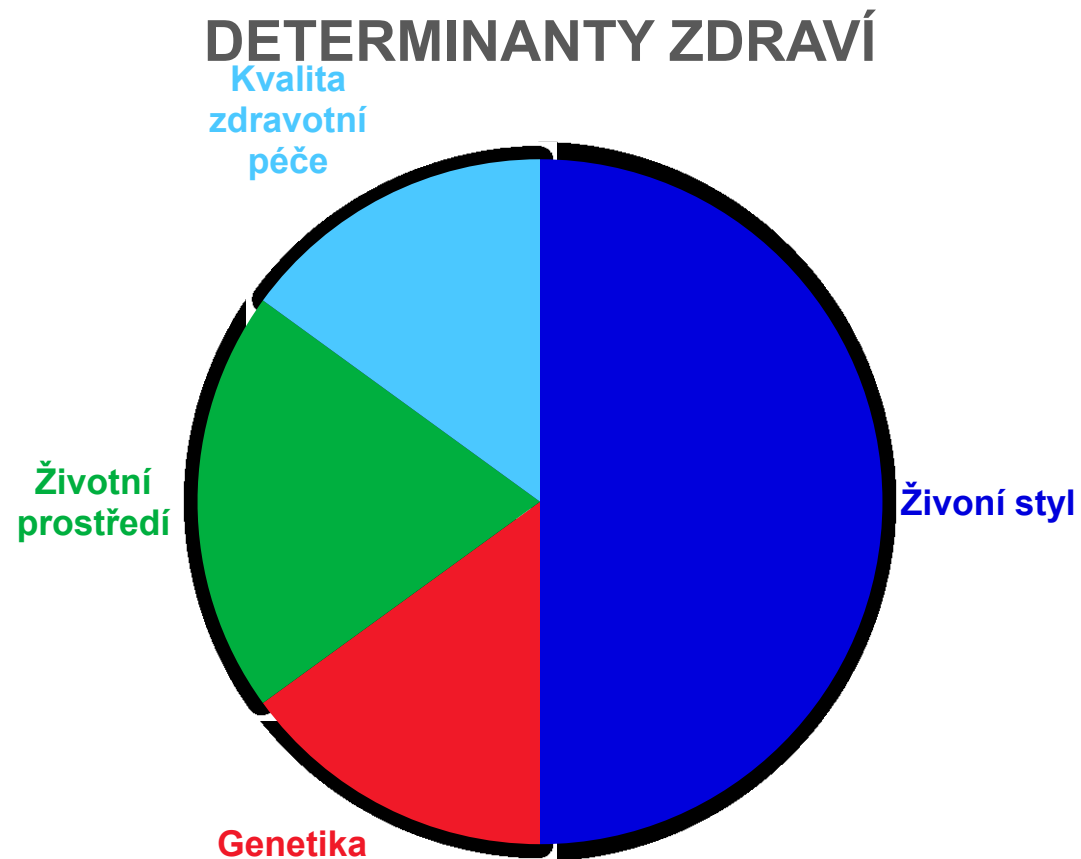
Ne – mají různou váhu

Statistický význam determinantů (ČR)

- faktory životního prostředí ovlivňují zdraví z cca 15-20 %
- genetické faktory z cca 10-15%
- skupina faktorů životního stylu celými 50%
- efektivita, kvalita a dostupnost zdravotní péče ovlivňuje zdraví cca z 10-15%

[http://www.khshk.cz/e-](http://www.khshk.cz/e-learning/kurs6/kapitola_12__hlavn_skupiny_determinant_zdrav.html)

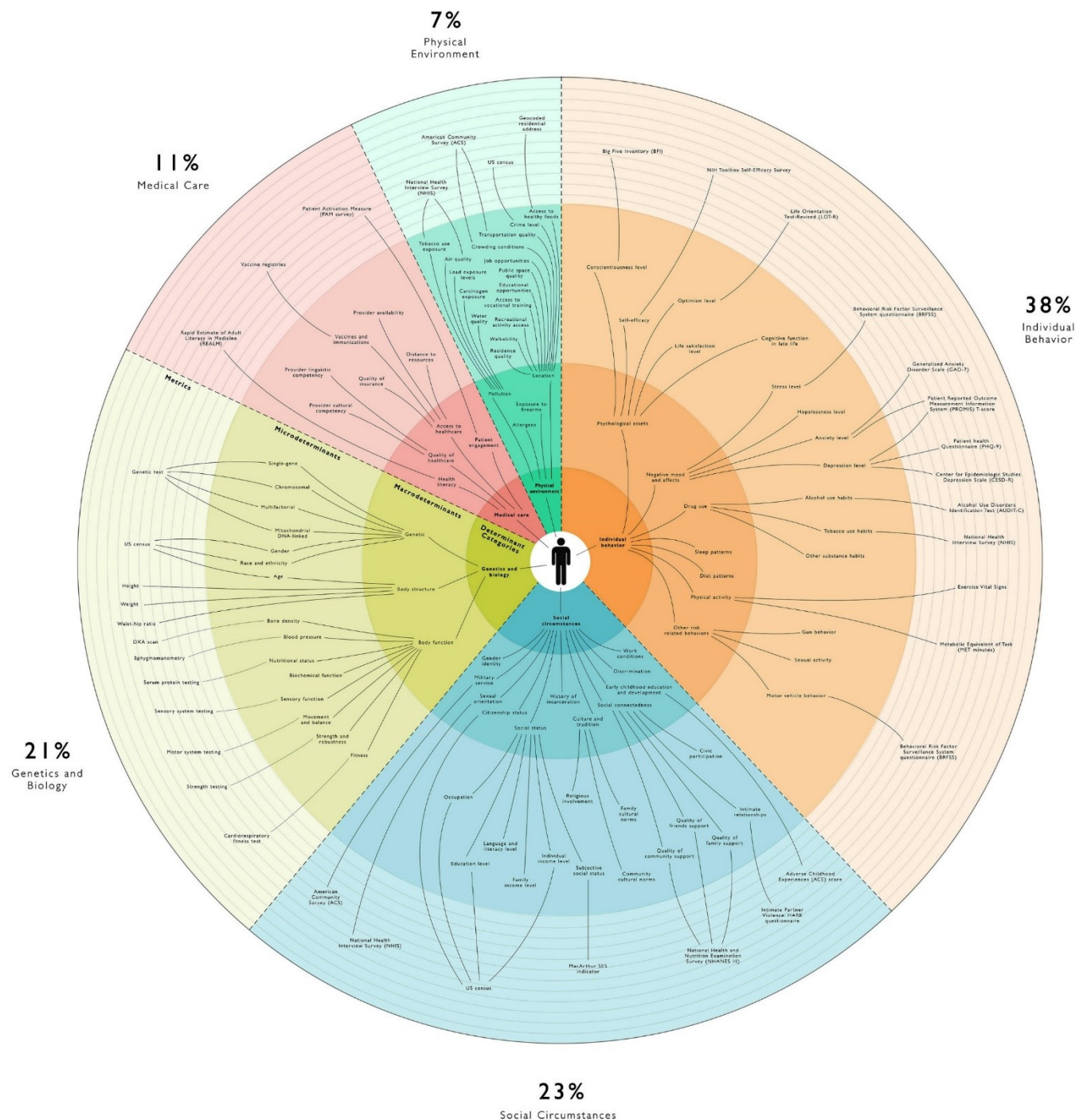
[learning/kurs6/kapitola_12__hlavn_skupiny_determinant_zdrav.html](http://www.khshk.cz/e-learning/kurs6/kapitola_12__hlavn_skupiny_determinant_zdrav.html)

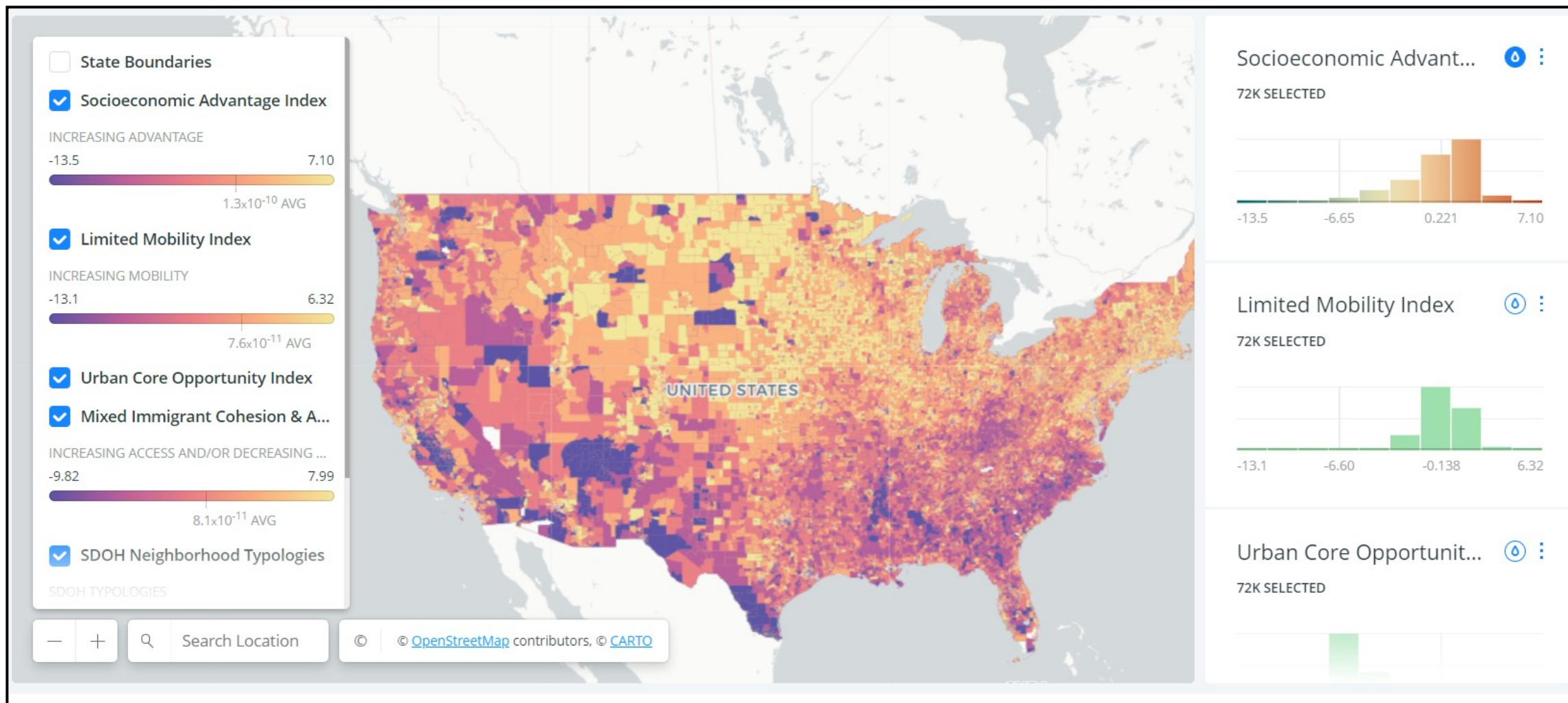

Statistický význam determinantů (USA)

Chování jednotlivce	38%
Sociální determinanty	23%
Genetika a biologie jedince	21%
Kvalita zdravotní péče	11%
Vlivy vnějšího prostředí	7%

Velký pozor na tuto formu zobecnění !
 Vychází z velkých datových sad
 (Amerika)
 Vypovídá to málo o jednotlivci

States

Závěry

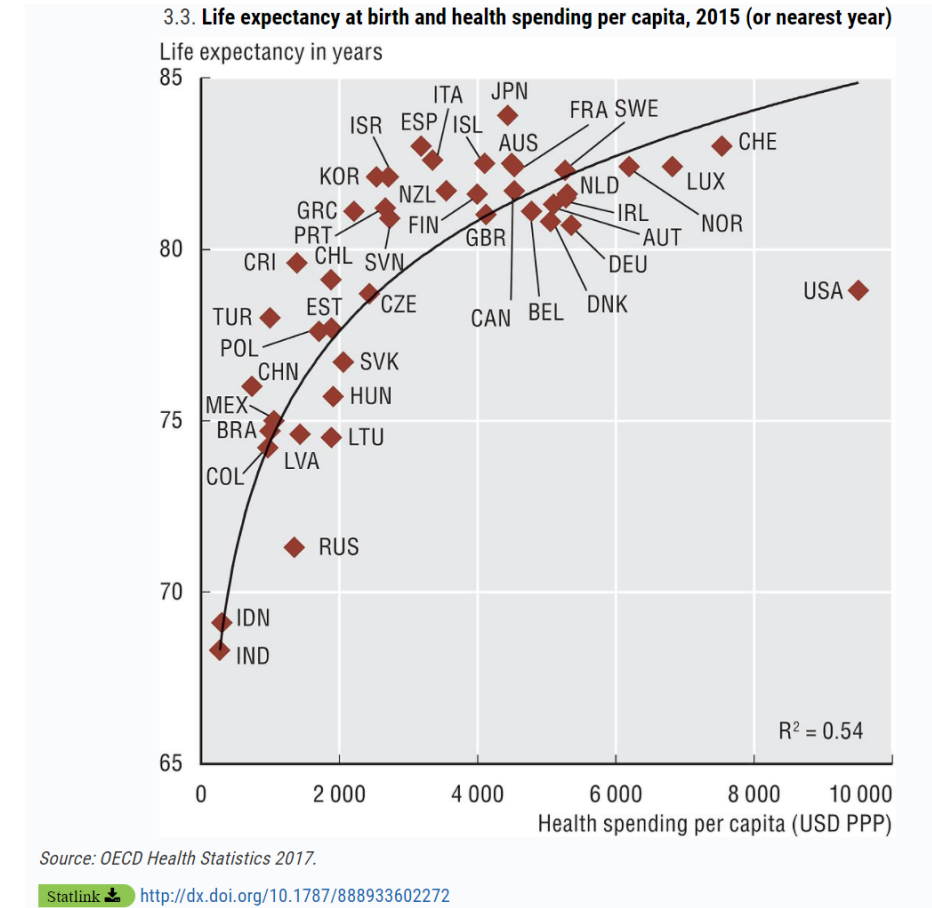
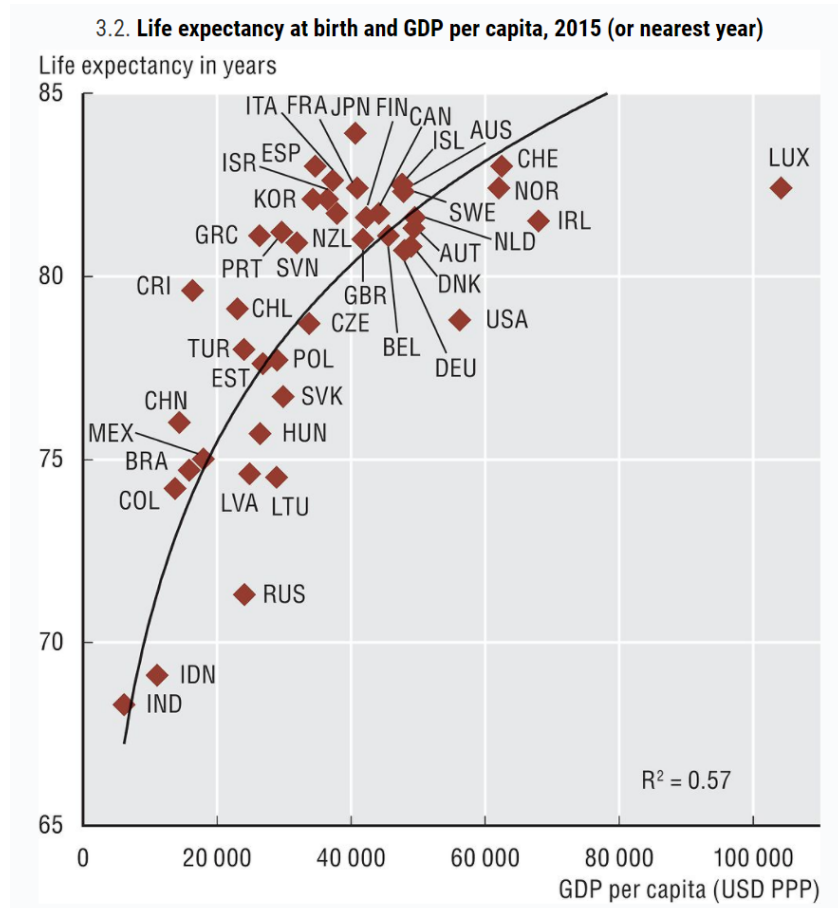
Zdraví jednotlivce je ovlivněno kontextem jeho životního postavení

Vinit jednotlivce za jeho špatný zdravotní stav je nebezpečné zjednodušení

Nikdo nemá pod kontrolou všechny faktory dopadající na jeho zdraví

Sociální determinanty zdraví

OECD Vliv HDP na délku života

Sociální determinanty zdraví dle to WHO

Příjem a sociální systém

Vzdělání

Stabilita zaměstnání/ nezaměstnanost

Hygiena práce

Potravinová bezpečnost

Kvalita bydlení

Vlivy v raném dětství

Inkluze a Sociální kontakty

Strukturální konflikt (nedostatek zdrojů)

Přístup ke zdravotní péči

Sociální determinanty zdraví (Acheson, Holčík)

Sociální
gradient

Stres

Časné období
života

Sociální izolace

Práce

Nezaměstnanos

Sociální opora

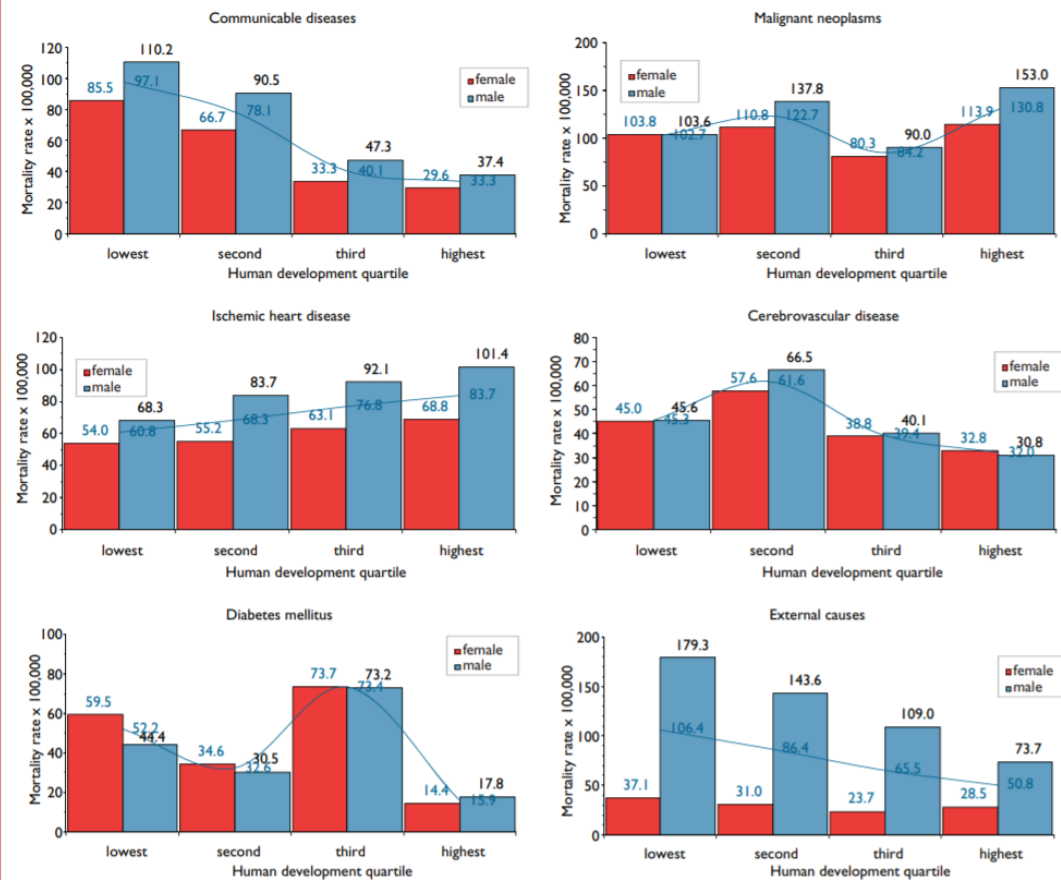
Drogová
závislost

Výživa

Doprava

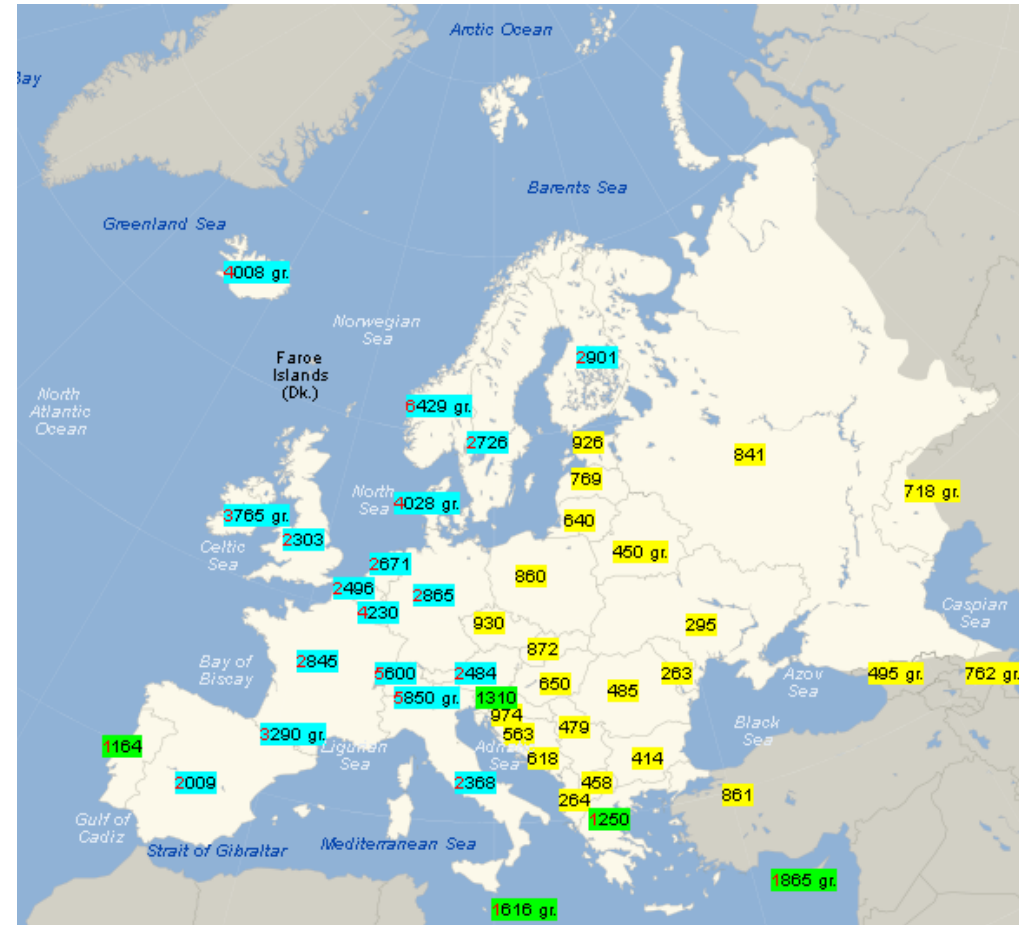
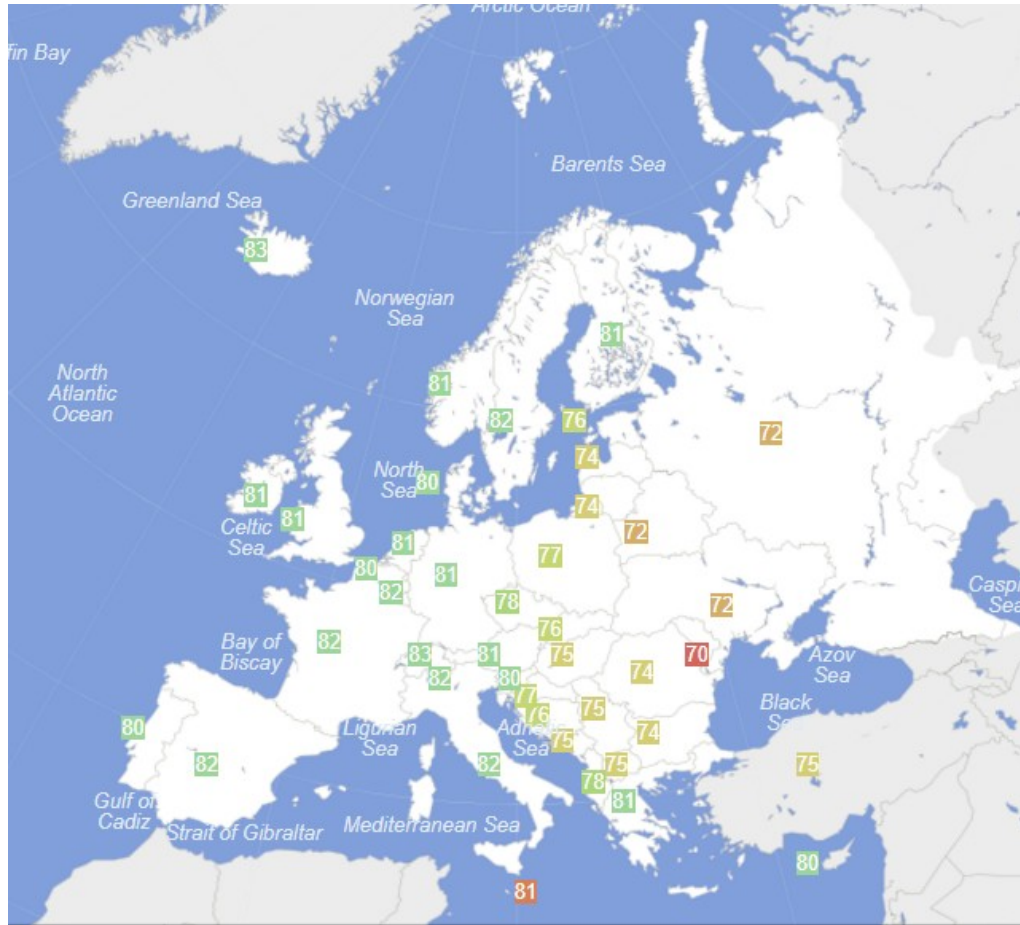
Sociální gradient

FIGURE 2.17. Social gradients in cause-specific risks of death, as defined by quartiles of human development and gender, Region of the Americas, 2007–2009.

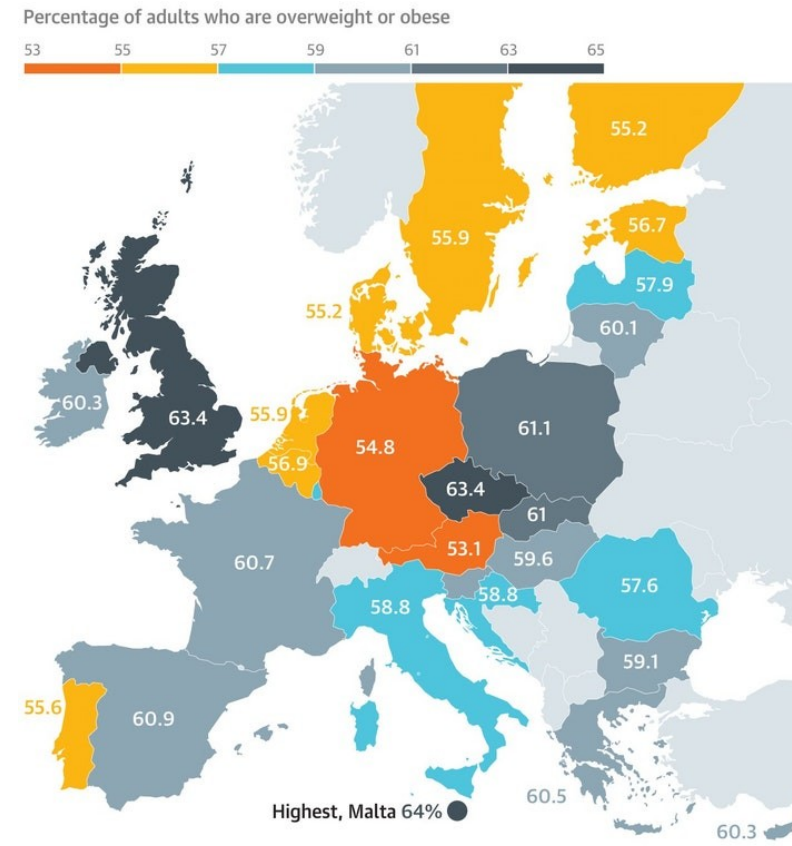

Source: References (24, 45).

Evropa – Naděje dožití vs Příjem

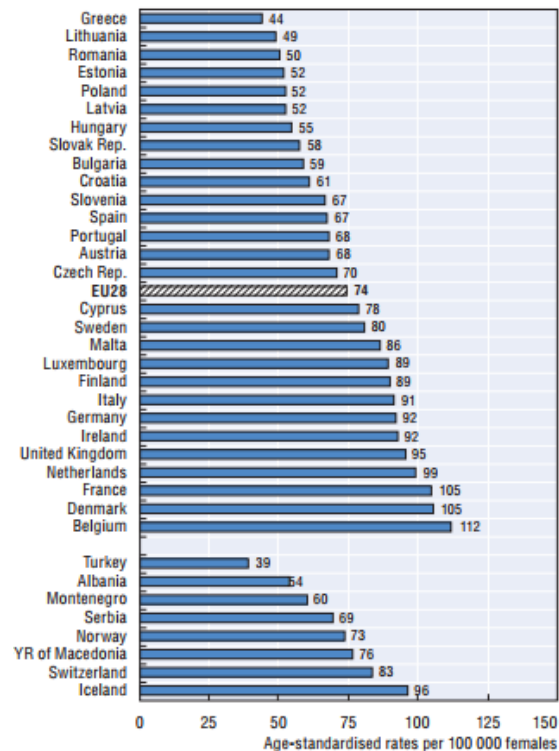

Další rozdíly

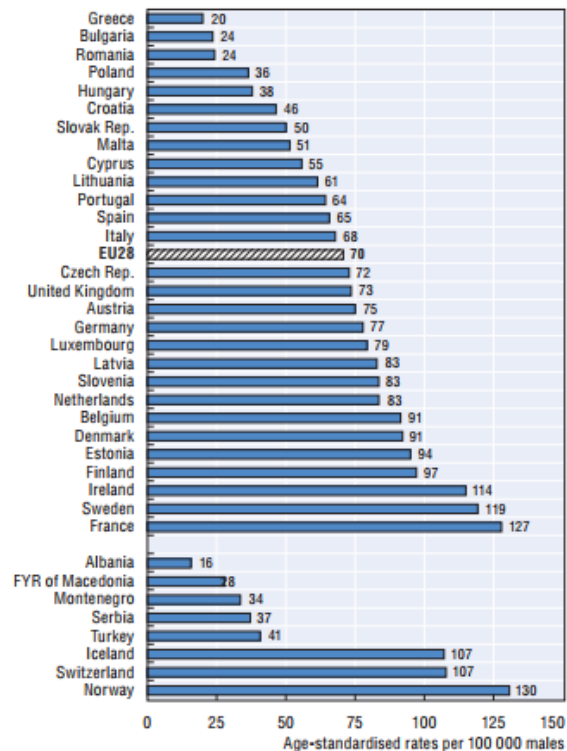

Regionální rozdíly

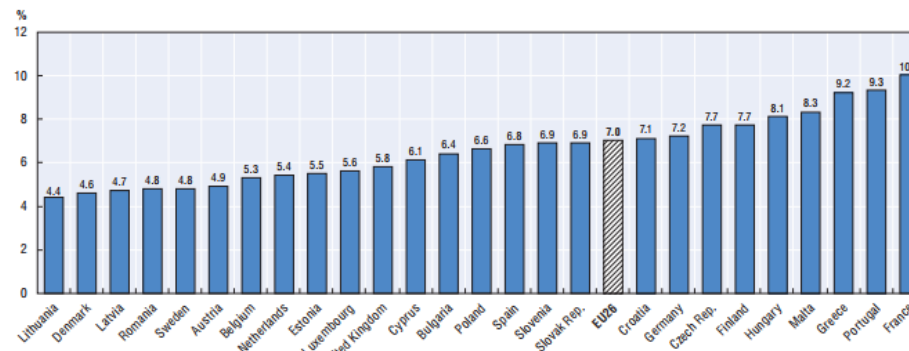
3.32. Breast cancer incidence rates, women, 2012

3.33. Prostate cancer incidence rates, men, 2012

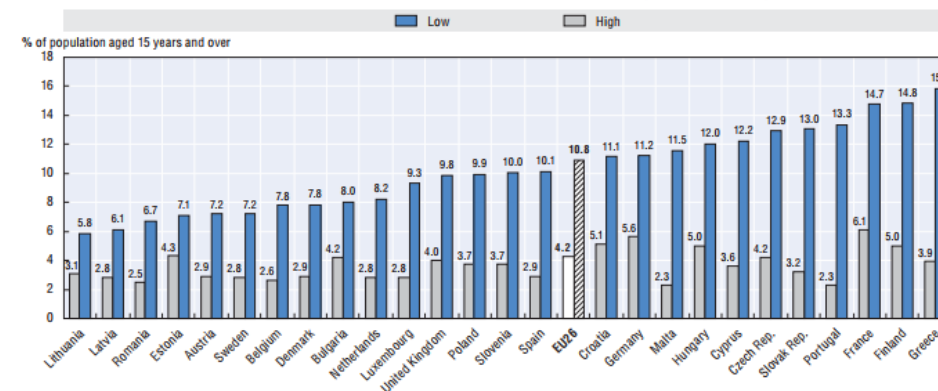
3.34. Self-reported diabetes, population aged 15 years and over, 2014 (or nearest year)

Source: Eurostat Database, based on Health Interview Surveys.

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/88893428845>

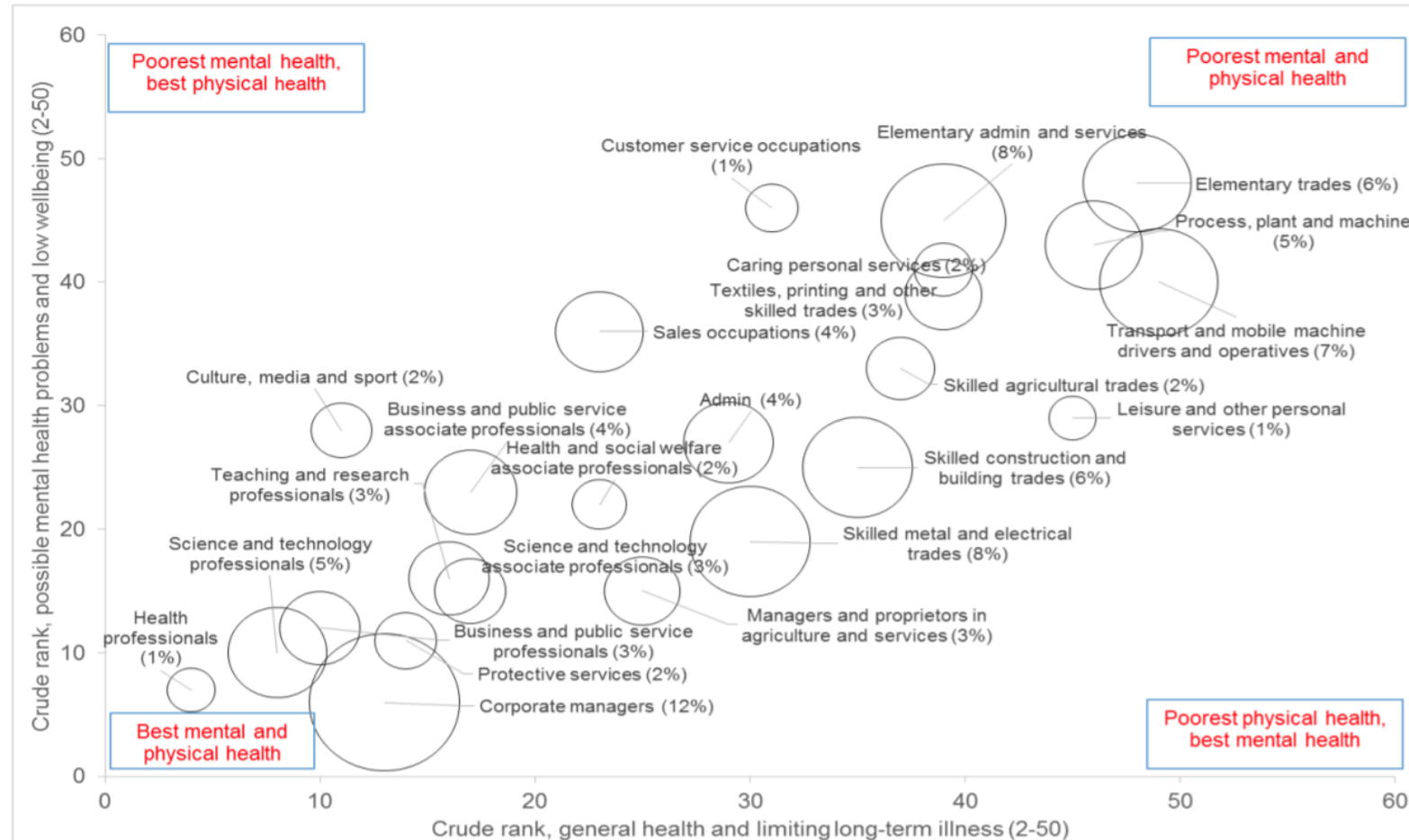
3.35. Self-reported diabetes by level of education, 2014 (or nearest year)

Source: Eurostat Database, based on Health Interview Surveys.

Práce (příklad)

Figure 3: Men aged 16–64 years, by current/last job SOC summary health outcomes: Scotland, 2008–2011.

M U N I
M E D

Co když chceme změnit determinanty?

... musíme změnit společnost.....

System ochrany zdraví vs. System zdravotní péče

System ochrany zdraví

Organizace a organizované činnosti, jejichž cíl je podpořit, ochránit nebo udržet zdraví (WHO).

Snaha o ovlivnění **determinant zdraví** a činnosti s přímým dopadem na zdraví

System zdravotní péče (zdravotnictví)

Soustavu sestávající ze všech organizací, institucí a zdrojů, které jsou určeny k výkonu zdravotnických činností. Zdravotnické činnosti jsou takové aktivity, jejichž primárním účelem je zlepšení zdraví (cit. Čeledová, Holčík)

„Health in all policies“ „Zdraví ve všech Politikách“

Rozvinuté země se dívají za fyzickou infrastrukturu

Sociální ochrana

- Transfery (sociální dávky)
- Boj s chudobou

Vzdělání

- Zlepší sociální status jednotlivce
- Zlepšuje povědomí o životním stylu

Behaviorální podněty

- Tabák, Alkohol, Cukr, Tučná jídla

M U N I
M E D

Veřejné zdraví VS. Hodnoty společnosti

Veřejné zdraví a náboženské vyznání?

CDC

High COVID-19 Attack Rate Among Attendees at Events at a Church — Arkansas, March 2020

Weekly / May 22, 2020 / 69(20);632–635

On May 19, 2020, this report was posted online as an MMWR Early Release.

Allison James, DVM, PhD^{1,2}; Leslie Eagle¹; Cassandra Phillips¹; D. Stephen Hedges, MPH¹; Cathie Bodenhamer¹; Robin Brown, MPAS, MPH¹; J. Gary Wheeler, MD¹; Hannah Kirking, MD³ ([View author affiliations](#))

[View suggested citation](#)

Summary

What is already known about this topic?

Large gatherings pose a risk for SARS-CoV-2 transmission.

What is added by this report?

Among 92 attendees at a rural Arkansas church during March 6–11, 35 (38%) developed laboratory-confirmed COVID-19, and three persons died. Highest attack rates were in persons aged 19–64 years (59%) and ≥65 years (50%). An additional 26 cases linked to the church occurred in the community, including one death.

What are the implications for public health practice?

Faith-based organizations should work with local health officials to determine how to implement the U.S. Government guidelines for modifying activities during the COVID-19 pandemic to prevent transmission of the virus to their members and their communities.

COVID-19 SPREADS EASILY IN GROUP GATHERINGS

PRIMARY CASES	CHURCH CASES	COMMUNITY

Article Metrics

Altmetric:

5947

- News (218)
- Blogs (15)
- Policy documents (2)
- Twitter (7482)
- Facebook (19)
- Wikipedia (1)
- Reddit (34)
- Mendeley (141)

Citations: 5

Views: 332 445
Views equals page views plus PDF downloads

[Metric Details](#)

[Figure](#)

Tables

Table 1

Bohoslužby v kostelech znovu jen po rezervaci místa a navíc bez zpěvu

9. říjen 2020 09:16 | Zprávy

» Další podcasty, rozhovory a příběhy

mujRozhlas

Vládní opatření proti šíření koronaviru znovu ovlivňují i věřící

Délka audia 1:41

Policie na Staroměstském náměstí použila obrněný transportér, slzný plyn i vodní děla. Dav rozhání koňmi. Na místě jsou zranění. (18. října 2020)

Autor: Tomáš Krist, MAFRA

ABOUT

The Nanny State Index (NSI) is a league table of the worst places in the European Union to eat, drink, smoke and vape. The initiative was launched in March 2016 and was a media hit right across Europe. It is masterminded and led by IEA's Christopher Snowdon with partners from all over Europe.

Enquiries: info@epicenternetwork.eu

[Download the pdf here.](#)

DOWNLOAD PUBLICATION

NANNY STATE INDEX 2019

By Christopher Snowdon
Head of Lifestyle Economics, Institute of Economic Affairs

PREVIOUS VERSION: 2017

CATEGORIES

ABOUT THE EDITOR

Christopher Snowdon is the head of Lifestyle Economics at the Institute of Economic Affairs. His research focuses on lifestyle freedoms, prohibition

nannystateindex.org/nanny-state-criteria-2019/ Contributor to the Spectator

THE INDEX 2019

LEAST FREE		LESS FREE		FREER		FREEST	
	COUNTRIES	E-CIGS (1/6)	TOBACCO (1/6)	FOOD (1/3)	ALCOHOL (1/3)	TOTAL (OUT OF 100)	CHANGE IN POSITION SINCE 2017
1	 FINLAND	10.8	11.1	3.3	24.3	49.5	—
2	 LITHUANIA	7.6	7.9	3	20.2	38.7	▲6
3	 ESTONIA	9.2	8.3	3.3	16.5	37.3	▲12
4	 UK	2.7	15.1	6.7	12.5	37	▼2
5	 HUNGARY	11.4	10.4	9.7	4.9	36.4	▼1
6	 IRELAND	3	12.3	6.7	13.9	35.9	▼3
7	 LATVIA	7.6	8.2	5	11.9	32.7	—
8	 SWEDEN	4.3	5.8	1	21.2	32.3	▼3
9	 SLOVENIA	9.7	9.6	1.3	9.7	30.3	▲2
10	 FRANCE	4.5	11.7	4	9.9	30.1	▼4
11	 GREECE	10.2	10.7	1.3	6.8	29	▼1
12	 POLAND	7.2	7.9	0.7	9.7	25.5	▼3
13	 CYPRUS	9.7	9	0	6.4	25.1	▲2
14	 PORTUGAL	9.1	6.9	3	6	25	▲6
15	 CROATIA	6.6	9.5	0	8.8	24.9	▼1
16	 BELGIUM	7.1	7.1	3	4.2	21.4	▼4
17	 ROMANIA	5.8	8.9	0	5.5	20.2	▲5
18	 BULGARIA	3.5	9.4	2	4.6	19.5	▲2
19	 MALTA	3.3	8.6	0	7.5	19.4	▼2
20	 DENMARK	3.7	6.1	2.7	6.3	18.8	▼2
21	 NETHERLANDS	2.7	8.1	0.7	7.1	18.6	▲3
23=	 ITALY	4.2	7.5	0.7	5.3	17.7	▲6
23=	 SPAIN	4.7	8.1	0.3	4.6	17.7	▼4
24	 LUXEMBOURG	6.9	5.4	0	5.3	17.6	▲1
26=	 AUSTRIA	3.5	5.4	0.7	7.3	16.9	▼2
26=	 SLOVAKIA	5.3	6.8	0	4.8	16.9	—
27	 CZECH REPUBLIC	3.3	7.2	0	3.3	13.8	▲1
28	 GERMANY	2.7	5.5	0	3.5	11.7	▼1

PARTNERS

**M U N I
M E D**

**Potřeba zdravotní péče,
Rovnost ve zdravotní péči a rovnost ve
zdraví**

Poptávka po zdravotní péči

Potřeba zdravotní péče dle Bradshawa

Typ potřeby	Definice	Příklad
Normativní	Definovaná odborníky. Zdravotní standard.	Očkovací kalendář novorozence
Pociťovaná	Vímaná jednotlivcem. Ovlivněna jeho vlastními znalostmi o zdravotních službách.	Bolest hlavy.
Vyslovená	Akce směrem k obstarání péče.	Objednávka k lékaři.
Komparativní	Potřeba „odkroukaná od přátel“.	Netušil jsem, že existuje lékař na padání vlasů

Potřeba, Nabídka, Poptávka

Potřeba (need)

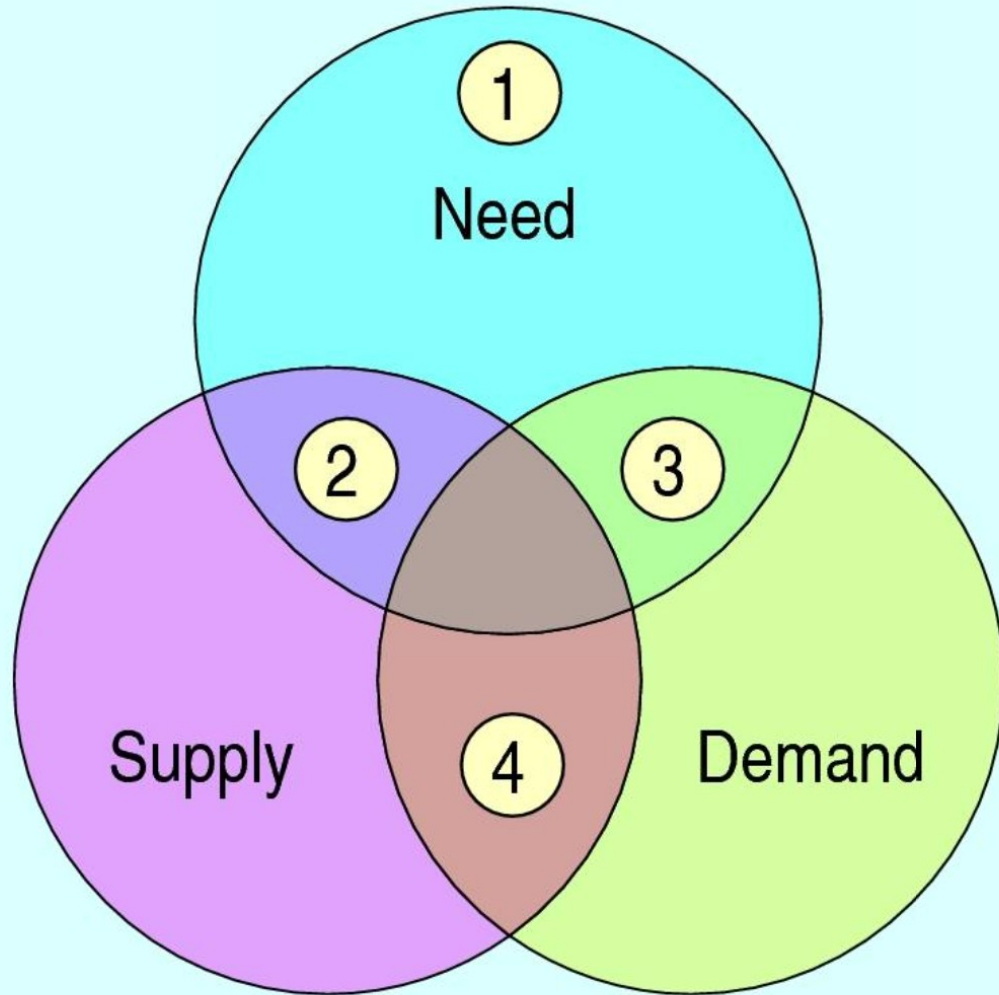
- ... prostor pro zlepšení (capacity to benefit)
- Musí být identifikovaná, aby se přetavila do poptávky
- Poptávka může být po něčem jiném, než je skutečná potřeba

Poptávka (supply)

- to co pacient požaduje
- Může být zkreslena:
 - Médii
 - Reklamou
 - Poskytovatelem služeb

Nabídka (demand)

- Poskytnutá zdravotní péče
- Nabídka dokáže vyvolat poptávku, je potřeba ji regulovat a hodnotit efektivitu

Examples:

- ① Treatment of child abusers
- ② Health promotion, some screening
- ③ Termination of pregnancy, waiting lists
- ④ Antibiotics for viral upper respiratory tract infections

Inverze nabídky zdravotní péče Inverse care law (Julian Tudor Hart 1971)

- Dostupnost zdravotní péče je inverzní potřebám obyvatelstva.
- Zdravotní péče se koncentruje tam, kde jsou movití klienti a ne tam, kde jsou nemocní klienti.

MUNI
MED

Rovnost přístupu ke zdravotním službám
Rovnost ve zdraví

[Health Topics ▾](#)[Countries ▾](#)[Newsroom ▾](#)[Emergencies ▾](#)[Data ▾](#)[About Us ▾](#)[Home](#) / [Health topics](#) / Universal health coverage

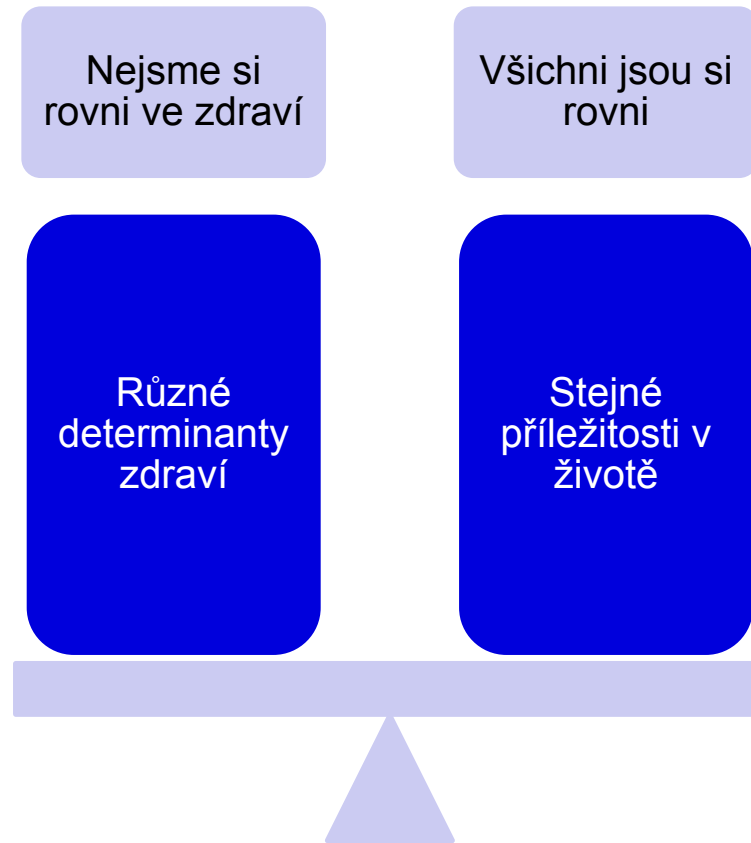
Universal Health Coverage

[Overview](#)[WHO's role](#)[2030 Agenda for SDGs](#)

Universal health coverage means that all people have access to the health services they need, when and where they need them, without financial hardship. It includes the full range of essential health services, from health promotion to prevention, treatment, rehabilitation, and palliative care.

[Fact sheets](#)

Rovnost

Co je rovnost ve zdravotnictví?

Rovný přístup k poskytovateli?

Všichni mají do nemocnice stejně daleko.

Chudí a bohatí platí stejné ceny.

Rovný přístup ke zdravotním službám?

Všichni mají nárok na stejnou hrazenou péči.

Zdravé dítě má stejné nároky než slepé dítě.

Rovné šance v životě

Zdravotní systém nabízí všem stejnou startovací čáru a stejné šance v životě.

V konečném důsledku nemožné?

Hypotetický úkol

Představte si národ s 10 000 obyvateli.

- Jeden z nich má vážnou a vzácnou nemoc (víme kdo to je)
- 5 z nich má asi rakovinu v rané fázi (ani sami o tom nevědí)

Ministerstvo má rozpočet 100 000 EURO
navíc:

- Zaplatíme 10 000 preventivních prohlídek za 10 EURO ?
- Zaplatíme léčbu jednoho pacienta za 100 000 EURO ?

Zdroje jsou omezené, co je spravedlivé

Libertarián

- Máš nárok na přesně to co máš (pokud jsi to neukradl)
- Omezené zdroje již někdo vlastní. Proč jim je brát?
- Stát nemá zbytečně brát ani dávat.

Utilitarista:

- Způsobme co nejvíc dobra co nejvíc lidem
- Využijme omezené zdroje ve prospěch co největší majority

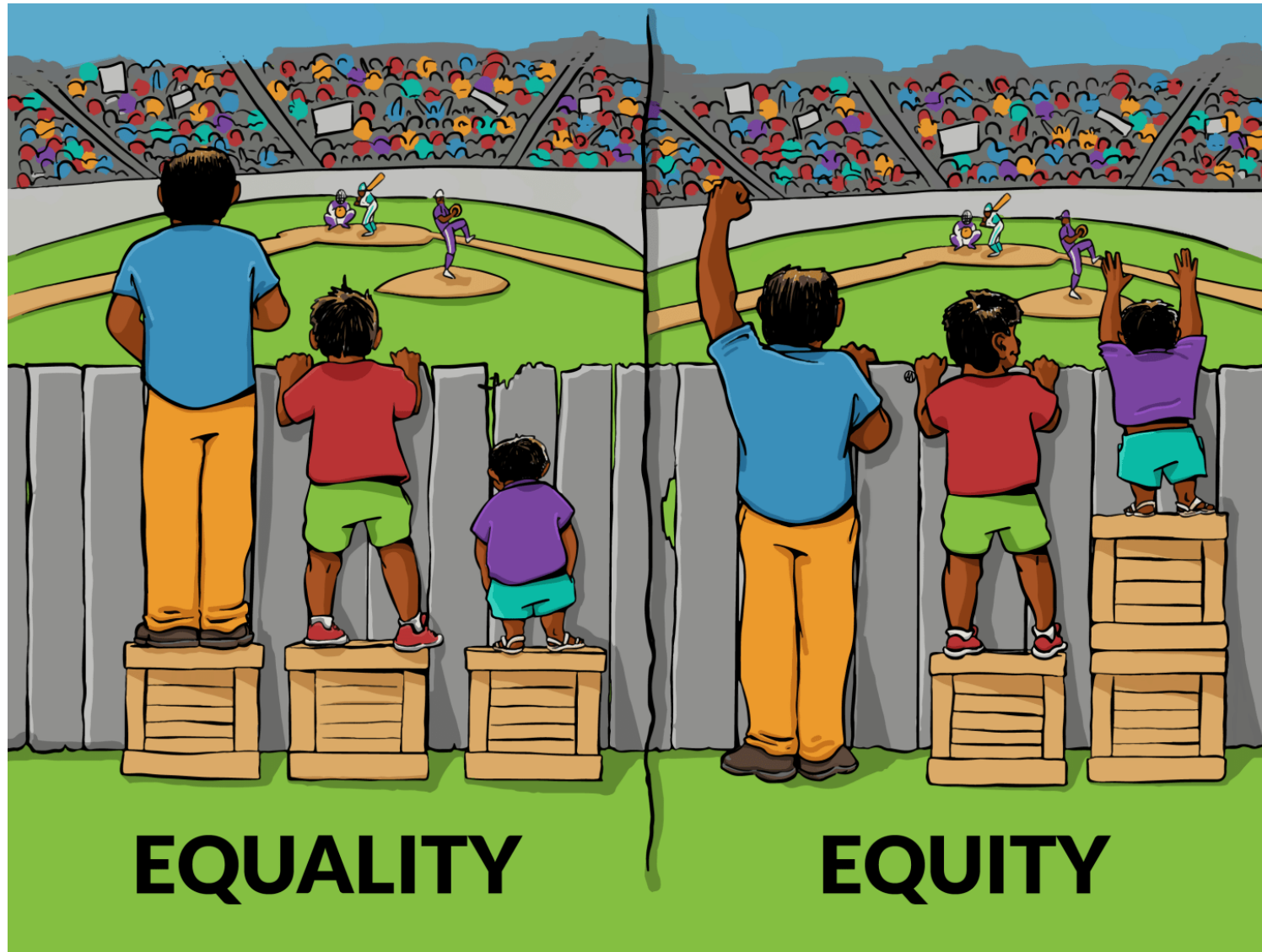
Sociální liberál:

- Přerozdělit zdroje tak, abychom ochránili nejvíc zranitelné.
- Silní se o sebe postarají, slabým se má pomoci.

Rovnostář:

- Štěstí v životě má záležet jen na činech jednotlivce, ne na tom, jaké mu osud rozdál karty.

Rovnost vs. Férovost

Citace

<https://www.healthknowledge.org.uk/public-health-textbook/medical-sociology-policy-economics/4c-equality-equity-policy/concepts-need-justice>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1113037/>